

DEEL 3

VAN SPEELBAL
TOT
TEAMSPELER

Introductie:

Dit werkboek is ontstaan naar aanleiding van een lessenreeks in samenwerking met docenten en leerlingen van het Metis Montessori te Amsterdam. Naar aanleiding van deze lessen is een aantal onderwerpen gekozen en uitgelicht om mee aan de slag te gaan. De onderwerpen zijn terug te vinden in verschillende delen van het boek.

Deel 1: Verwachtingen van elkaar

Deel 2: In- en uitsluiten en groepsdruk

Deel 3: Van negatief naar positief gedrag

Deel 4: Samenwerken

Deel 5: Actief (Wereld)burgerschap

Bij elk deel zijn inhoud en opdrachten ontwikkeld om in de klas samen aan te werken. De opdrachten en lessen zijn suggesties voor de invulling van mentoruren of lessen burgerschap.

Aan dit project werkten mee:

Evah den Boer - Metis Montessori

Marco Matthijsen - EduXprss

Femke van der Ster - Respect Education Foundation

DEEL 3. VAN NEGATIEF NAAR POSITIEF GEDRAG

De houding van leerlingen is een veel besproken onderwerp in de docentenkamer. Dit deel van het werkboek biedt de mogelijkheid om met leerlingen te bespreken welke houdingen je bij hen ziet en welke houdingen je wilt zien (sluit aan bij Deel 1 'Verwachtingen'). Leerlingen zijn zich niet altijd bewust van welke houding er verwacht wordt. Ze moeten immers schakelen tussen verschillende houdingen en doelgroepen: een houding die de docent waardeert, is niet altijd de houding die je peer-group cool vindt.

Voor de docenten/team

Breng in kaart welke 'houdingen' er volgens jullie allemaal zijn binnen een bepaalde klas of groep en bespreek of dit negatief of positief gedrag is.

Reflecteer vervolgens met elkaar over het gedrag. Waarom laten leerlingen bepaald gedrag zien, wat zou je als docenten kunnen doen om gedrag te sturen? Waarom zou je dit wel of juist niet doen?

Voor de leerlingen/klas:

Leerlingen kunnen ook aan de slag met verschillende houdingen. Wat is positief voor wie en wat wordt als negatief gezien en waarom? Bespreek met de leerlingen hoe ze zelf graag willen leren en maak aan de hand van deze wensen gezamenlijke afspraken. Leerlingen en docenten gaan samen in gesprek (en aan de slag) over houdingen en hoe deze om te buigen zijn naar werkbare modellen voor alle partijen.

Wat voor de één werkt, werkt niet voor de ander en andersom. Samen moeten jullie toch tot een werkbaar model komen.

OPDRACHT: DOCENTEN ALLERGIE

Als docent sta je voor de klas met je eigen bagage en je eigen mening en irritaties. Vaak is het moeilijk om altijd een professionele houding te houden; juist omdat lesgeven altijd iets persoonlijks met zich meebrengt. Deze grens tussen persoonlijk en professioneel zorgt af en toe voor (interne) spanningen. Het is dan ook een leuk en leerzaam om met je docententeam uit te zoeken welke 'allergie' je als docent hebt!

Stap 1: Bespreek met je team een aantal situaties waar je je geduld verloor. Beschrijf de situatie nauwkeurig. De docenten uit je team stellen vragen om er precies achter te komen wat er gebeurde.

Stap 2: Bedenk samen met je collega's waarom dit gedrag bij jou op de 'irritatieknop' drukt. Waarom vind je het zo vervelend? Probeer er samen achter te komen welke factoren ervoor zorgen dat je je geduld verliest.

Stap 3: Bedenk samen met je collega's wat een andere optie zou zijn, hoe zou je anders kunnen reageren? Zorg dat je eerlijk aangeeft of deze andere optie bij je passen. Zie je jezelf zo reageren? Waarom wel of niet? Wat denk je dat de reactie van een leerling zou zijn? Heb je genoeg vertrouwen in deze aanpak om het in de klas eens te proberen?

Stap 4: Probeer de volgende keer te reageren zoals je hebt besproken. Reflecteer hier op met je team. Lukte dit wel of niet? Voelde het raar? En wat was de uitkomst? Etc.

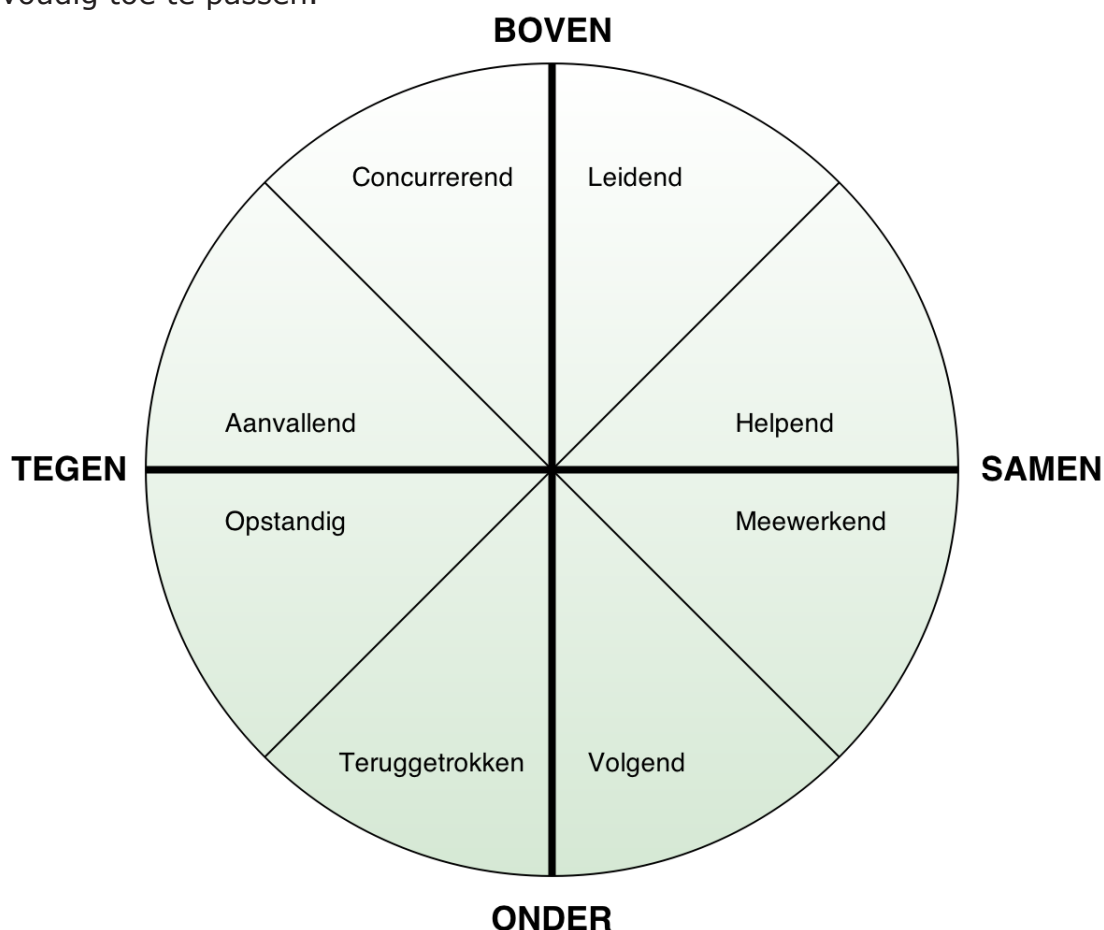
THEORIE: ROOS VAN LEARY

Timothy Leary was een Amerikaanse schrijver en klinisch psycholoog aan de universiteit van Harvard. Hij ontdekte dat menselijk gedrag in grote lijnen voorspelbaar was, met name de manier waarop mensen op specifiek gedrag reageren, ook wel interactie genaamd. Bepaald gedrag lokt ook een bepaalde reactie uit. Leary ontdekte door middel van longitudinaal onderzoek dat als gedrag voorspelbaar is, het ook gestuurd kan worden. Hiervoor ontwikkelde hij een model, later bekend geworden als de Roos van Leary (1957). Het gaat om een interactiecirkel, met verschillende gedragsantwoorden/alternatieven die een effect op de ander sorteren.

Het model is opgedeeld in vier hoofdgebieden, Boven, Onder, Tegen en Samen. Tussen elk van deze gebieden liggen subgebieden.

Kort samengevat gaat het bij Boven-gedrag om leidend gedrag. Als docent laten wij vaak Boven-gedrag zien. Als tegenvoeter van dit gebied, ligt Onder. Onder-gedrag is volgend. Tegen-gedrag kan worden omschreven als opstandig, niet-volgend gedrag. Tenslotte spreken we bij Samen-gedrag over positief gedrag, waarbij de interactie is gericht op samenwerking en gelijkwaardigheid. Belangrijk om te weten is dat een tegengestelde reactie altijd tegengesteld gedrag als gevolg heeft. Tegen-gedrag van de leerling zal Tegen-gedrag van de docent opwekken en andersom.

Het praktische nut van deze kennis, ligt vooral in het feit dat wij als docenten (en dus als opvoeders) de mogelijkheid hebben om leerlingen met een relatief kleine interactieverandering van hun plaats te krijgen, richting het gedrag dat wij als doelgedrag stellen. Bij een samenwerkende groep zal dit niet zo'n groot probleem geven; echter bij leerlingen die dwars of enigszins negatief gedrag vertonen is de Roos van Leary even krachtig als eenvoudig toe te passen.

Literatuursuggestie:

R. verstegen. H.P.B. Lodewijks (2009). Interactiewijzer, analyse en aanpak van interactieproblemen in professionele opvoedingssituaties, Assen.

OPDRACHT: #LOVE ATTACK

Introductie

Op socialmedia wordt je soms afgebrand als je iets post of laat zien van jezelf. Het regent online van lelijke opmerkingen. Op een of andere manier is het makkelijker om negatieve dingen op te noemen dan positieve dingen. En niet alleen op het internet maar overal lijkt het makkelijker om negatieve dingen te noemen, van bijvoorbeeld jezelf, de buurvrouw, het weer of de docenten die je lesgeven. Waarom is dat eigenlijk zo? Zou het niet wat positiever kunnen zonder dat we meteen zoetsappig rond huppelen en elkaar de hele dag complimenten geven?

Stap1: KLASSIKAAL

Start de les met het filmpje van Mattijs en zijn zus.

LINK: <https://www.ad.nl/binnenland/matthijs-13-heeft-inmiddels-duizenden-volgers~va52bf72b/>

Bespreek na: wat hebben de leerlingen gezien? Vraag ook naar ervaringsverhalen. Laat iemand wel eens een comment achter bij een filmpje of op Instagram? Wie heeft er eigenlijk social media? En wie ontving ooit een nare reactie? Hoe zou jij je voelen als je die kreeg? Deel als leerkracht ook vooral je eigen ervaringen en voorbeelden. En de actie van de zus van Mattijs? Dat noemen we een 'Loveattack'!

Stap 2: Klassikaal

In de klas maken jullie een offline platform: een muur vol berichten met positieve comments. De berichten maken de leerlingen zelf en hun klasgenoten kunnen hier een positieve reactie onder 'posten'.

Begin met een leuk beeld. Laat de leerlingen tekenen, plaatjes uitprinten, meebrengen of verzamelen. Helemaal leuk: het beeld aanvullen met een foto van jezelf. Wat is jouw verhaal? Of welke boodschap wil je deze week kwijt?

Verzin een pakkende tekst. Deze kan leuk, vrolijk, verdrietig, gek of grappig zijn. Gebruik een hashtag!

Hang alleberichten aan de muur en plak er zelf er in het groot de letters #LOVEATTACK boven.

Stap 3: IN DUO'S

Alle posters hangen: tijd voor de comments! Maak duo's en laat telkens een paar tweetallen met een pakketje post-its naar de muur gaan. Samen posten ze zoveel mogelijk positieve reacties op de muur! Brainstorm vooraf nog even kort: hoe schrijf je een positieve comment? En, hashtags zijn verplicht! Even geen inspiratie? Gebruik de #Loveattack!

Afsluiting

Haal aan het einde van de les het onderwerp 'online comments' aan. Check ook of de klas snapt dat je negatieve comments kunt ontkrachten met een positieve reactie! Zo'n positieve actie: dát is een echte #Loveattack

Tot slot. Evalueer de #Loveattack. Het idee: iemand maakt bijvoorbeeld een lelijke opmerking in de klassen-app. Hierop reageren alle andere leerlingen alleen maar op, door om de beurt #Loveattack te typen. Daarmee weet de lelijkerd dat hij/zij te ver ging en krijgt degene tegen wie het bedoelt was een hart onder de riem

KLASSIKALE LES

ONZE GROEP, ONZE AFSPRAKEN!

45 min

Afspraken zijn een must. Maar hoe zorg je nou dat iedereen achter de afspraken staat? Doe deze opdracht en je hebt voor de groep zó een set afspraken, op maat, waar je op terug kunt vallen.

INDIVIDUEEL

Elke leerling begint met het noteren van afspraken. Deze afspraken moeten bijdragen aan een hechte groep. Er zijn vier onderwerpen. Verzin voor elk onderwerp een realistische afspraak:

- 1) Omgang met klasgenoten
- 2) De klas als leeromgeving
- 3) Houding van de leerlingen naar de docent
- 4) Houding van de docent naar de leerlingen

Benadruk dat het gaat om persoonlijke meningen!

** TIP:
doe als
leerkracht
zelf mee!!*

1

Onze groep, onze afspraken!

IN DUO'S

Na zeven minuten deelt de leerling zijn zelfbedachte afspraken met een partner in de klas. Samen maken ze een nieuwe set van vier. Discussieer, vergelijk en pas aan.

Vervolgens gaan de duo's samenwerken met een ander duo. Ook nu is de opdracht binnen zeven minuten met z'n vieren te kiezen voor vier afspraken. Deze worden genoteerd.

Bespreek de afspraken klassikaal als volgt: laat ieder groepje één afspraak opnoemen en uitleggen waarom de groep deze afspraak belangrijk vindt. Eén afspraak per viertal. Is de afspraak al eerder genoemd? Dan noem je een andere.

** TIP:
lees je eigen
ideeën voor
als voorbeeld*

2

Eénmaal, andermaal...?

Alle leerlingen leveren hun ideeën in. De docent bekijkt deze op een rustig moment.

De volgende bijeenkomst bespreek je de resultaten in het eindgesprek. Het uitgangspunt van het gesprek is acceptatie, uitzoeken welke ideeën bruikbaar zijn en welke er nog missen. Vul dingen aan en maak het concreet. Vraag of je alles goed hebt begrepen. Eénmaal andermaal... verkocht..!

Met deze set afspraken gaan jullie het jaar beginnen. Maak duidelijk dat je altijd openstaat voor veranderingen of discussies, maar geef ook aan dat jij de gemaakte afspraken serieus neemt. Wie zich er niet aan houdt wordt op het matje geroepen!

3